

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar Översyn av entreprenöransvaret

Inledning

Saco har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet Översyn av entreprenöransvaret (SOU 2023:26).

Utredningen har haft i uppdrag att bedöma om det finns behov av ändringar i entreprenöransvarslagen samt överväga om entreprenöransvaret bör utvidgas till fler branscher utöver bygg- och anläggningsverksamhet. Saco noterar att betänkandet är välskrivet och genomarbetat men ser utifrån ett arbetstagarperspektiv att det behövs mer ingripande åtgärder mot arbetsgivare som inte sköter sig.

Arbetslivskriminalitet är ett samhällsproblem. I betänkandet konstateras att om verksamheten bedrivs i långa underentreprenörskedjor kan det leda till att arbetstagare behandlas illa. Det kan också leda till en osund konkurrens mellan företag. Saco instämmer i ställningstagandet och vill lyfta entreprenöransvarslagens betydelse vid lönefordringar. Det är av största vikt att frågan tas på allvar, och att arbetstagare ges effektiva verktyg att få sin lön utbetald.

Sammanfattningsvis tillstryker Saco förslagen i betänkandet, men anser att utredningen hade kunnat göra en annan bedömning när det gäller att utsträcka entreprenöransvaret till flera typer av verksamheter.

Uthyrda arbetstagares lön

Saco tillstyrker utredningens förslag om att uthyrda arbetstagares lön tydligt ska omfattas av entreprenöransvaret. Det är uppenbart att samma behov av skydd finns för uthyrda som för andra arbetstagare som arbetar inom bygg- och anläggningsbranschen.

Bättre information till arbetstagare

Saco tillstyrker att Arbetsmiljöverket ska ge bättre information om skyddsbestämmelser som kan bli tillämpliga vid utstationering, exempelvis om entreprenöransvarslagen. I det fortsatta lagstiftningsarbetet finns det dock anledning att se över förslag som gäller publicering av information om arbetsvillkor med andra pågående utredningar som gäller arbetslivskriminalitet. Det är viktigt att information om rättigheter i arbetslivet är samlad, tydlig och finns på flera språk.

Skyldigheten att betala lön

Grundläggande för anställningsavtalet är att arbetstagaren ställer sin arbetskraft till förfogande. Arbetsgivaren ska som motprestation betala ut lön i rätt tid. Om den motprestationen från arbetsgivaren dröjer eller uteblir helt försätts många gånger arbetstagaren i en mycket svår situation; det finns en risk att arbetstagaren inte klarar av att försörja sig själv och sin familj.

En speciell omständighet i anställningsförhållandet är att arbetstagaren blir en sorts kreditgivare till arbetsgivaren. Arbetstagaren fullgör sin prestation – arbetet – i förskott trots att hen anses vara den svagare parten i avtalsförhållandet. Risken för att någon i avtalsförhållandet mellan en arbetsgivare och en arbetstagare inte får sin motprestation ligger alltså på arbetstagaren. Det ojämna förhållandet blir extra tydligt om arbetstagaren inte är fackligt ansluten, inte behärskar språket och/eller är migrant som är ovan vid det svenska samhället. Det behövs därför olika former av löneskydd i lag som syftar till att säkerställa att arbetstagare får den lön som hen har rätt till.

Entreprenörsansvaret behöver utvidgas

Det är mot bakgrunden ovan som man måste analysera betydelsen av entreprenörsansvaret för lönefordringar på en modern arbetsmarknad. Entreprenörsansvaret återställer i viss mån en från början ojämn balans mellan arbetsgivare och arbetstagare. Det kan beskrivas som att huvudentreprenören får stå för en viss risk avseende lönefordringar till förmån för arbetstagare. Fördelningen av den risken är inte alls orimlig utan huvudentreprenören har en reell möjlighet att lägga upp och planera arbetet (till skillnad från arbetstagare). Exempelvis kan huvudentreprenörer i första hand välja underentreprenörer som har valt att teckna kollektivavtal.

I betänkandet beskrivs möjligheten att lägga över betalningsansvaret på någon annan (huvudentreprenören) som en ingripande åtgärd, vilket delvis används som ett argument för att begränsa entreprenörsansvaret till bygg- och anläggningsbranschen. Ett annat argument som anges för begränsningen är att uteblivna löneutbetalningar inte är lika vanliga i andra branscher. Saco anser dock att det finns goda skäl att utvidga entreprenörsansvaret till fler branscher. Utgångspunkten måste vara att säkra alla arbetstagares rätt till sin lön.

Utredningen anger att entreprenörsansvarslagen troligtvis har bidragit till mer ordning och reda i bygg- och anläggningsbranschen samt har varit ett effektivt verktyg för arbetstagarorganisationer för att förmå arbetsgivare att betala ut lön. Det är något som lagstiftaren behöver ta fasta på i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Även om uteblivna

löneutbetalningar inte förekommer i samma utsträckning i andra branscher finns ändå behov av skydd för de arbetstagare som drabbas. Saco avstyrker därmed utredningens bedömning i denna del. Entreprenöransvaret behöver utvidgas till alla branscher där det förekommer att arbete läggs ut på underentreprenörer.

Med vänlig hälsning
Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Maria Rasmussen
Utredare